

РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРНО-ТЕАТРАЛЬНИХ ІДЕЙ Ф. КІЗЛЕРА В УКРАЇНІ Й У СВІТІ

© Янчук К. В., 2018

Проаналізовано розвиток архітектурно-театральних ідей Ф. Кізлера та їхній вплив на українську і світову архітектурну практику.

Ключові слова: театр, архітектура, Ф. Кізлер, ідеї.

Постановка проблеми

Творчість Фредеріка (Фрідріха) Кізлера вплинула на увесь формотворчий процес архітектури – через генерування новаторських ідей, творення футуристичних форм, новаторське будівництво. Метою публікації є фахове висвітлення творчого внеску Ф. Кізлера в українську і світову архітектуру, осмислення важливості творчого спадку архітектора, якого потребує і українська архітектурна практика, і світова.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед опублікованих в Україні наукових праць, які стосуються театральної діяльності всесвітньо відомого сценографа Фредеріка Кізлера, переважна більшість розвідок належить представникам Львівської архітектурної школи, зокрема В. Проскурякову, О. Проскурякову, К. Янчук, З. Климко. Незважаючи на світове визнання та геніальність ідей Ф. Кізлера, його архітектурно-сценографічна діяльність ще й сьогодні залишається малодослідженою та недостатньо висвітлена у вітчизняних і закордонних наукових працях.

Формулювання цілі статті

Метою публікації є висвітлення впливу творчості Ф. Кізлера на розвиток архітектури України і світу.

Виклад основного матеріалу дослідження

У сучасному світі архітектори все частіше використовують у своїх проектах плавні форми, які перетікають. Ця зміна пов'язана із постійним пришвидшенням темпу життя та прагненням людей до легких природних форм, без зайвих перепон для вільного пересування всередині споруди. Фредерік Кізлер розвивав саме такі ідеї, запроваджуючи нові тенденції у розвитку архітектури. Незважаючи на те, що більшість проектів Фредеріка Кізлера не реалізовано, вони безпосередньо вплинули на уявлення сучасного суспільства про архітектуру.

У своєму проекті “безмежного будинку” (рис. 1) Ф. Кізлер втілює ідею суцільного простору, що перетікає, обмеживши його плавними яйцеподібними формами. Будинок стоїть не на землі, а на спеціальних опорах, які, незважаючи на масивність, створюють ефект легкості конструкції.

Корейці розробили проект-пропозицію для міста Париж (рис. 2). Це одна з інноваційних ідей розвитку міста у майбутньому. Концепція полягає у піднятті комплексу в повітря на опорах, побудові окремих споруд та створенні зв'язків між ними. Важливо, що побудова комплексу передбачає створення нових зелених насаджень на землі. У комплексі передбачено приміщення з різними функціями: житлові, готельні, офісні тощо. Простір повинен стати місцем для творчості усіх охочих та допомогти покращити взаємодію між різними категоріями населення [1].

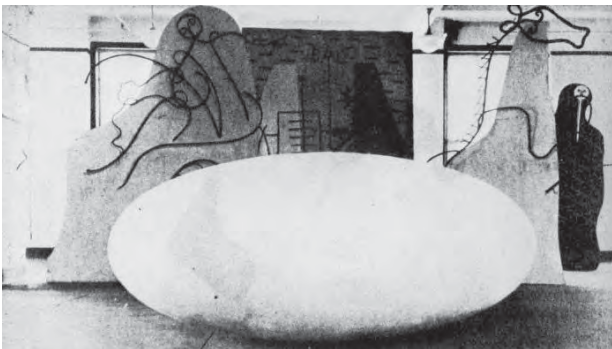
Рис. 1. Безмежний будинок, Ф. Кізлер, Нью-Йорк, 1959

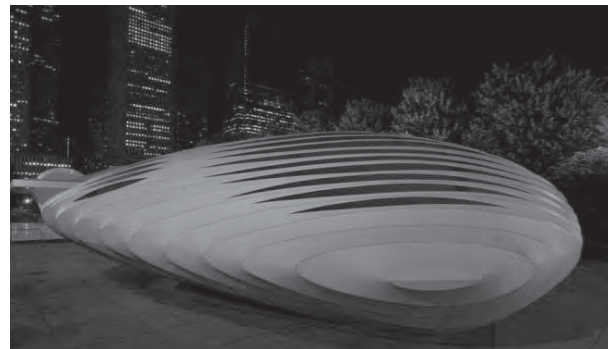
Рис. 2. Проект комплексу, 17 Авеню де Віллерс, Париж

Як і у багатьох інших проектах Фредеріка Кізлера, основним акцентом є створення одного великого мультифункціонального простору в суцільній оболонці. У проекті нескінченного театру оболонка набуває овалоподібної форми, сплюснutoї на полюсах (рис. 3).

Павільйон, який створила архітектор Заха Хадід, був виставлений на загальний огляд в Міленіум-парку в Чикаго (рис. 4). Павільйон побудовано до 100-річчя Деніеля Бернема (Daniel Burnham), відомого американського архітектора і містобудівника. Д. Бернем керував роботами зі створення чиказької Всесвітньої виставки 1893 р., а також брав участь у розробленні планів розвитку не тільки Чикаго, але й центру Вашингтона [2]. За формою павільйон нагадує луску. Проте, якщо відкинути зовнішнє оздоблення оболонки, залишиться викривлена сфера, сплюснута на полюсах.

Рис. 3. Безперервний театр, 1961 р.

Рис. 4. Павільйон Бернема, Заха Хадід, 2011

У 2014 р. відбувся конкурс “Liget Budapest” проектів запланованих культурних будівель Будапешта. Один з них – Будинок угорської музики. Згідно із завданням, споруда повинна стати музеєм музики, а також створити простір для виступів у міському парку міста. Команда Andrea Vattovani Architecture зайняла на конкурсі третє місце.

Форма будівлі складається з двох частин. Одна з них вмщатиме закриті галереї музею, а інша створюватиме відкритий простір глядацького залу. Зовнішня оболонка забезпечує акустичне підсилення для виступів, а також захищає приміщення від зовнішнього шуму.

Викривлення будівлі ззовні створює таку форму, що не має явно виділених переднього чи заднього фасадів, а немовби стоїть, як скульптура посеред парку. Проект будівлі перегукується із ідеєю нескінченного театру не тільки зовні, а й всередині, лише умовно ділячи внутрішній простір на дві частини. Глядацький зал згідно з проектом також мультифункціональний, він може слугувати театром, кінотеатром або ж концертним залом [3].

Універсальний театр (рис. 5) є одним із найвідоміших нереалізованих проектів Фредеріка Кізлера. Проект передбачає створення багатофункціонального та безперешкодного внутрішнього

простору, без влаштування додаткових внутрішніх перегородок. Вся споруда оточена гнучкою округлою формою, з плавними формами, які перетікають.

Будинок опери Бусан (рис. 6) розташований у північному районі порту Бусан. У цій зоні є ціла низка культурно-просвітницьких будівель: музеїв, центрів культури, круїз-центрів, театрів, набережної, громадських парків та численних офісних будівель.

Ділянка для нового театру розташована в південній частині нового штучного острова. Форма запропонованого проекту безпосередньо зумовлена умовами експлуатації: з одного боку, план є відповіддю на контур острова, а з іншого боку, форма нагадує силует гір, що оточують місто. Гнучкі гладкі форми використано для того, щоб створити сучасну інтерпретацію елементів традиційної корейської культури. В результаті будівля призначена для забезпечення гармонії та балансу в розвитку північного порту Бусан.

Основна інноваційна особливість запропонованої конструкції – внутрішній дворик, який утворює простір у центрі нового оперного театру. Цей простір, оточений зовнішньою конструкцією, безпосередньо виходить до моря. Простір надає унікальну територію для проведення театральних дійств, уможливує розширення шоу [4].

Рис. 5. Універсальний театр, 1961 р.

Рис. 6. Проект будинку опери Бусан, Корея

Заплановано спорудження нового планетарію, площа якого, за задумом його творців, становитиме 38000 квадратних метрів. Тут знайдуть місце науково-освітній центр, виставковий простір, величезний телескоп, кінотеатр з цифровим екраном на стелі (його діаметр становитиме 21 м) й обсерваторія.

Над головним входом у планетарій розташований “окуляр” – отвір у навісі, через який сонячне світло падатиме на площу перед будівлею, змінюючи розташування залежно від часу доби. Над центральним атриумом будівлі був розміщений перевернутий купол. Через ефектний атриум проходитимуть усі відвідувачі, оскільки навколо нього розташовані всі галереї планетарію. “Корону” усього комплексу є сфера, всередині якої міститься сферичний екран планетарію [6].

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що у сучасному світі все частіше з’являються проекти з динамічними округлими формами, без прямих кутів та різкого розмежування. Але ж саме ці ідеї ще багато років тому розвивав Фредерік Кізлер. Його ідеї стали основою для всіх майбутніх послідовників.

1. *Biography* [Електронний ресурс : Приватний Austrian F. Kiesler Private Foundation [Веб-сайт]. – <http://www.kiesler.org>. – Режим доступу: <http://www.kiesler.org/cms/index.php?lang=3&idcat=16>. 2. *Planning Korea Turns to the Microbial World to Inspire the Future of Paris* [Електронний ресурс]: Archdaily [Веб-сайт]. – <http://www.archdaily.com/>. – Режим доступу: <http://www.archdaily.com/598933/planning-korea-turns-to-the-microbial-world-to-envision-the-future-of-paris>. 3. *Chaoyangmen Beijing SOHO III by Zaha*

Hadid Architects [Електронний ресурс]: SohoChina [Веб-сайт]. – <http://www.sohochina.com/>. – Режим доступу: <http://www.sohochina.com/en/news-media/42956>. 4. Сюрреалізм – це я [Електронний ресурс]: Archi.ru [Веб-сайт]. – <http://archi.ru/>. – Режим доступу: <http://archi.ru/press/world/32467/surrealism-eto-ya>. 5. Kunsthau, Graz, Austria [Електронний ресурс] Galinsky[Веб-сайт]. – <http://www.galinsky.com/>. – Режим доступу: <http://www.galinsky.com/buildings/kunsthau Graz/index.htm>. 6. Burnham Pavillion [Електронний ресурс]: Zaha Hadid Architects [Веб-сайт]. – <http://www.zaha-hadid.com/>. – Режим доступу: <http://www.zaha-hadid.com/architecture/burnham-pavillion/>. 7. AVA's Sculptural House of Hungarian Music Takes Third for Liget Budapest [Електронний ресурс]: Archdaily [Веб-сайт]. – <http://www.archdaily.com/>. – Режим доступу: <http://www.archdaily.com/582109/ava-takes-third-with-house-of-hungarian-music-design-for-liget-budapest>. 8. Busan Opera House_Busan, South Korea [Електронний ресурс]: Kubota & Bachmann Architects [Веб-сайт]. – <http://www.galinsky.com/>. – Режим доступу: <http://kubotabachmann.com/Busan-Opera-House>

K. V. Yanchuk

Lviv Polytechnic National University,
Department of architectural environment design

DEVELOPMENT OF ARCHITECTURAL AND THEATER IDEAS F. KIEZLER IN UKRAINE AND THE WORLD

© Yanchuk K. V., 2018

Today, the whole world is fascinated by the projects of the avant-garde of the first half of the last century, Frederick Kiesler, who received higher education in Vienna, worked in Paris and became famous in the United States, becoming one of the main reformers of space theory. But how many people know that this phenomenal architect, sculptor and designer in the Ukrainian city of Chernivtsi was born and received primary education? Looking at numerous foreign sources, you can read Kiesler – an Austrian, American, Romanian, and virtually no mention that his childhood has just passed in Ukraine. Who knows if this part of life, which leaves behind itself the least impressions, did not affect its ideas and images in consciousness. The work of this prominent architect has been highlighted on pages of many (about 90) foreign publications, written in English, German, Italian, French and other languages. The urgency of the work consists in an attempt by the author to fill significant gaps in the research by Ukrainian scientists of the architectural and artistic heritage of F. Kiesler

Creed Frederick (Friedrich) Kiesler influenced all the formative process of architecture, through the generation of innovative ideas, the creation of futuristic forms of innovative construction. The purpose of the publication is the professional coverage of the creative contribution of F. Kiesler to Ukrainian and world architecture, understanding the importance of the creative heritage of F. Kiesler, who needs both Ukrainian architectural practice and the world.

In today's world, architects increasingly use flowing forms in their projects. This change is associated with the constant growth of the pace of life and the aspirations of people to light natural forms, without any further obstacles for free movement within the structure. Frederick Kiesler developed such ideas, introducing new trends in the development of architecture. Despite the fact that most Frederick Kiesler's projects were not implemented, they directly influenced the idea of a modern society about architecture.

Key words: theater, architecture, F. Kiesler, ideas.